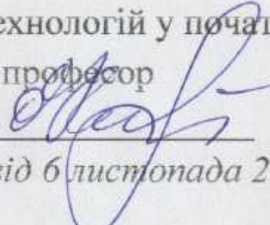

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри фахових методик та
інноваційних технологій у початковій школі

док. пед. наук., професор

Комар О. А.

Протокол №4 від 6 листопада 2024 року

Голова науково-методичної комісії

факультету початкової освіти

канд. пед. наук., доцент

Ящук О. М.

Протокол №3 від 27 листопада 2024 року

**ПРОГРАМА ВИПУСКНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З
ПЕДАГОГІКИ І ОКРЕМИХ МЕТОДИК ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

УМАНЬ – 2024

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Пояснювальна записка

Розбудова національної системи освіти України передбачає сучасний підхід до підготовки майбутніх педагогів, де ключову роль відіграє рівень сформованих професійних компетентностей випускників, їхня здатність застосовувати отримані знання на практиці.

Головна мета випускного кваліфікаційного екзамену з педагогіки та окремих методик початкової освіти за спеціальністю 013 «Початкова освіта» – комплексне оцінювання теоретичної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Екзамен дозволяє встановити відповідність рівня підготовки випускників вимогам Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 013

«Початкова освіта» (перший (бакалаврський) рівень) та освітньо-професійній програмі.

Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до:

«Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (нова редакція);

«Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в УДПУ імені Павла Тичини»;

«Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в УДПУ імені Павла Тичини».

Програма випускного екзамену спрямована на перевірку сформованості фахової компетентності майбутнього вчителя початкової школи відповідно до освітньо-професійної програми. Вона дозволяє визначити рівень спеціальної підготовки випускників освітнього ступеня «бакалавр», а також їхню готовність до продовження навчання на освітньому ступені «магістр».

Зміст екзамену включає питання з педагогіки та методик навчання в початковій школі, які дозволяють оцінити:

- рівень системних знань з дисциплін професійної підготовки;
- здатність застосовувати теоретичні знання у практичній педагогічній діяльності;
- навички планування, організації та аналізу освітнього процесу в початковій школі.

Компетентності, які має опанувати випускник:

Загальні компетентності

Випускник повинен:

- розв'язувати комплексні завдання у сфері початкової освіти, керуючись принципами толерантної комунікації, культурної взаємодії,

творчої та інноваційної діяльності;

- проявляти ініціативу, приймати відповідальні рішення в педагогічних ситуаціях;
- діяти в нестандартних умовах, нести соціальну та етичну відповідальність за свої рішення;
- організовувати освітній процес у початковій школі з використанням сучасних педагогічних технологій;
- ефективно взаємодіяти з колегами, батьками, представниками органів управління освітою;
- організовувати науково-методичну діяльність, спрямовану на розвиток та оновлення змісту початкової освіти;
- здійснювати професійне самовдосконалення та проєктувати подальший особистісний і професійний розвиток.

Фахові компетентності

Випускник повинен знати:

- законодавчі та нормативні документи у сфері початкової освіти;
- основні підходи та методики оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи;
- сучасні педагогічні технології та методики навчання основних освітніх галузей початкової освіти;
- принципи організації інклюзивного навчання та психологічної підтримки дітей з особливими освітніми потребами;
- тенденції розвитку психолого-педагогічної діагностики у початковій освіті.

Випускник повинен вміти:

- створювати сприятливе освітнє середовище, що відповідає віковим та психофізіологічним особливостям учнів;
- застосовувати моніторингові методики для оцінювання навчальних досягнень молодших школярів;
- розробляти та реалізовувати інтерактивні методи навчання для забезпечення
- забезпечувати інтегроване навчання, що сприяє формуванню цілісного світогляду у дітей;
- використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у процесі навчання;
- організовувати виховну діяльність, забезпечувати ефективну співпрацю з батьками учнів;
- аналізувати та узагальнювати педагогічний досвід, впроваджувати новітні освітні підходи у власній професійній діяльності.

Очікувані результати навчання

Після успішного складання випускного кваліфікаційного екзамену випускник продемонструє здатність:

- ефективно планувати, організовувати та оцінювати навчальну та виховну діяльність у початковій школі;
- застосовувати сучасні методики навчання української мови, математики, природознавства, мистецтва, фізичного виховання та інших освітніх галузей;
- реалізовувати принципи компетентнісного, особистісно-орієнтованого та інтегрованого підходів до навчання молодших школярів;
- використовувати методи диференційованого та інклюзивного навчання;
- працювати з цифровими освітніми ресурсами та іншими сучасними технологіями навчання;
- забезпечувати оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи відповідно до Державного стандарту початкової освіти;
- ефективно взаємодіяти з батьками, колегами, адміністрацією закладу освіти та органами управління освітою. Випускний іспит проводиться в усній формі.

Оцінка оголошується після закінчення відповідей всіх студентів на основі результатів колективного обговорення відповідей членами ЕК.

Критерії оцінювання знань і умінь студентів

Оцінка за шкалою ECTS	Критерії оцінювання відповідей студентів на питання білету
A 90-100 балів	Здобувач вищої освіти дає повну і вичерпну відповідь на питання білету. Здобувач вищої освіти на високому рівні: опанував програмний матеріал; вміє обґрунтовувати знання, аналізувати явища та об'єкти, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; чітко, лаконічно, логічно відповідає на поставлені питання; застосовувати теоретичні положення на практиці та розв'язувати практичні завдання. Вільно володіє науковою термінологією, змістом відповіді на питання білету, має власні погляди, наводити приклади, що ілюструють відповідь.
B 82-89 балів	Здобувач вищої освіти опанував програмний матеріал, вміє обґрунтовувати знання, застосовувати теоретичні положення на практиці, дає аргументовані відповіді на поставлені питання. Під час відповіді він допустив деякі неточності або надав неповну відповідь за умови, що принципові моменти питання розкриті правильно, а при розв'язанні практичних завдань допущені лише незначні неточності.
C 75-81 балів	Здобувач вищої освіти виявив міцні знання програмного матеріалу, включаючи аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак, містять певні неточності, за вміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; студент допускає несуттєві помилки і не може чітко та повно відповісти на питання білету.
D 69-74 балів	Відповіді нечіткі, неповні, містять декілька суттєвих неточностей, При розв'язанні практичних завдань допущені помилки і порушена логіка, що вплинуло на результат та правильність висновків.
E 60-68 балів	Здобувач вищої освіти виявив слабкі знання навчального матеріалу. Відповіді на питання білету неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності їх викладу, слабе застосування теоретичних положень при виконанні практичних завдань.
FX менше 60	Здобувач вищої освіти виявив фрагментарні знання програмного матеріалу. Відповіді на питання білету неточні або мало аргументовані і, з порушенням послідовності їх викладу, слабе застосування теоретичних положень при виконанні практичних завдань.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За державною (національною) шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
82-89	Добре	B (дуже добре)
75-81		C (добре)
69-74	Задовільно	D (задовільно)
60-68		E (достатньо)
Менше 60	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)

Критерії оцінювання відповідей здобувачів вищої освіти:

- наявність розгорнутої відповіді на теоретичні питання повнота розкриття;
- рівень володіння категоріальним апаратом і термінологією;
- глибина наукового аналізу і повнота розкриття питання;
- чіткість, логічність і послідовність викладання засвоєних знань;
- уміння проілюструвати науково-теоретичні знання практичними прикладами.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Питання екзаменаційного білету оцінюється за шкалою від 0 до 100. Загальна оцінка за випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання, поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПЕДАГОГІКА

Тема 1. Педагогіка як наука

Педагогіка як предмет, основні функції та категорії. Мета виховання у педагогіці. Мета, завдання та етапи конкретизації національного виховання на сучасному етапі. Структура педагогічної науки та її галузі. Структура загальної педагогіки, специфіка її основних розділів.

Тема 2. Поняття про особистість та її формування

Структура особистості. Фактори розвитку особистості. Особливості впливу та дієвості основних факторів.

Тема 3. Поняття про дидактику та її основні категорії

Процес навчання і його структура. Поняття про закономірності, принципи та правила навчання. Характеристика основних принципів навчання в школі. Характеристика методів науково-педагогічних досліджень. Психолого-педагогічний експеримент як метод.

Тема 4. Функції процесу навчання та їх реалізація в сучасній школі

Поняття методів і засобів навчання та їх класифікація. Класифікація методів навчання.

Тема 5. Оцінювання та облік навчально-пізнавальної діяльності учнів

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності та їх дієвість у сучасних умовах. Методи контролю і самоконтролю у навчанні.

Тема 6. Сутність та характеристика загальних форм організації навчання

Урок в сучасній школі. Типи та структура уроків. Вимоги до сучасного уроку. Класно - урочна система навчання: її переваги та недоліки.

Тема 7. Форми організації навчальної діяльності учнів класу

Експедиція та домашня робота як форми організації навчання учнів.

Тема 8. Зміст освіти в національній школі

Основні компоненти. Державні стандарти освіти, навчальні плани, програми, підручники, посібники.

Тема 9. Суть процесу виховання

Закономірності та принципи виховання. Характеристика основних принципів виховання в початковій школі. Його структура та особливості.

Поняття про позакласну і позашкільну роботу в системі виховання особистості школяра.

Тема 10. Поняття про методи та правила виховання

Класифікація методів виховання. Особливості національного виховання школярів. Мета, завдання та основні напрями національної підготовки.

Зміст та завдання здоров'язбережувального виховання школярів. Форми і методи здоров'язбережувального виховання учнів.

Тема 11. Поняття про методи та правила виховання

Зміст та завдання розумового виховання. Шляхи і засоби формування світоглядних позицій учнів. Організаційні форми виховної роботи та їх класифікація.

Тема 12. Основні вимоги до форм виховання школярів

Основи морального виховання школярів. Мета, завдання та основні форми. Особливості естетичного виховання учнів. Зміст, завдання та основні засоби.

Тема 13. Поняття про колектив

Основні характеристики поняття колектив. Стадії розвитку учнівського колективу. Основні ознаки колективу. Розрізнення «колектив» і «група людей». Фактори впливу на ефективність роботи колективу.

Тема 14. Система освіти в Україні та її структура

Загальні основи управління загальноосвітнім навчальним закладом. Характеристика діяльності органів самоврядування та адміністрації школи. Особливості методичної роботи в школі, основні її форми.

Тема 15. Планування діяльності загальноосвітнього закладу, його види та їх характеристика

Планування роботи вчителя. Внутрішньо-шкільний контроль в системі діяльності загальноосвітнього закладу. Його види, форми та методи. Атестація педагогічних працівників.

Тема 16. Родинне виховання особистості школяра. Педагогічне партнерство сім'ї, школи та громади

Сутність родинного виховання. Виховання в сім'ї – першооснова розвитку дитини. Вплив сімейного життя, сімейних цінностей, загальної культури батьків, системи взаємин на виховання дитини. Сучасні проблеми родинного виховання. Співпраця школи з сім'єю. Форми і методи взаємодії школи і сім'ї. Батьківські комітети. Формування педагогічної культури батьків. Участь громадськості у виховання дітей. Види громадських організацій. Спільна діяльність школи, сім'ї та громадськості в організації дозвілля і відпочинку дітей, оволодінні суспільним досвідом, збереженні і розвитку національної культури. Організація діяльності щодо запобігання та

протидії домашнього насильства.

Тема 17. Інклюзивна освіта в сучасній українській школі: сутність, головні завдання і принципи

Вступ до навчального курсу. Сутність інклюзивної освіти. Нормативно-правове забезпечення інклюзивного навчання. Головні завдання та принципи розвитку інклюзивної освіти в НУШ. Проблеми стихійного інтегрування дітей з особливими потребами в освітній простір України. Універсальний освітній дизайн в інклюзивній освіті.

Тема 18. Основні вимоги до форм виховання школярів

Мета та завдання виховання. Основні форми виховання. Особливості естетичного виховання учнів. Зміст та завдання фізичного виховання молодших школярів. Форми і методи фізичного розвитку учнів початкової школи.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Тема 1. Методика навчання математики як педагогічна наука та навчальна дисципліна

Предмет, мета і завдання «Методики навчання математики». Становлення методики навчання математики у початковій школі. Зв'язок «Методики навчання математики» з іншими науками. Методи навчання, що застосовується при вивченні «Методики навчання математики».

Тема 2. Організація навчання математики в початковій школі

Характеристика освітньої галузі «Математика» Державного стандарту початкової освіти. Початковий курс математики як навчальний предмет, його зміст. Психолого-педагогічні основи викладання математики в початковій школі. Характеристика сучасних методів навчання математики.

Тема 3. Форми та засоби навчання математики у початковій школі

Сучасний урок математики у початковій школі, вимоги до нього. Підготовка вчителя до уроку. Система контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Позаурочна та позакласна робота з математики. Засоби навчання математики. Використання малих фольклорних та літературних жанрів у вивченні початкового курсу математики.

Тема 4. Загальні поняття про цілі невід'ємні числа. Дочисловий період

Загальні поняття про цілі невід'ємні числа. Завдання дочислового періоду вивчення математики. Методика вивчення окремих питань підготовчого періоду.

Тема 5. Методика вивчення нумерації чисел та арифметичних дій в центрі «Десяток»

Загальні питання методики вивчення нумерації чисел. Основні завдання

нумерації чисел в межах концентру «Десяток». Принцип утворення числа, співвіднесення кількості предметів та числа. Кількісне співвідношення числа предметів та цифри. Ознайомлення з цифрою. Місце числа в натуральній послідовності. Порівняння чисел. Склад числа. Арифметичні дії додавання та віднімання в концентрі «Десяток».

Тема 6. Методика вивчення нумерації чисел та арифметичних дій в концентрі «Сотня»

Формування поняття про десяток як складену лічильну одиницю. Методика навчання нумерації чисел 11– 20. Методика навчання нумерації чисел від 21 до 100. Методика навчання табличного додавання та віднімання чисел з переходом через десяток. Методика навчання додавання та віднімання двоцифрових чисел.

Тема 7. Методика вивчення нумерації чисел та арифметичних дій в концентрі «Тисяча»

Поняття про основну лічильну одиницю «сотня» та утворення розряду сотень. Послідовність вивчення концентру «Тисяча». Додавання і віднімання трицифрових чисел, що ґрунтуються на знаннях нумерації концентру «Тисяча».

Тема 8. Методика вивчення нумерації чисел та арифметичних дій в концентрі «Багатоцифрові числа»

Поняття про основну лічильну одиницю «тисяча» та утворення розряду тисяч. Клас одиниць, клас тисяч. Усна та письмова нумерація багатоцифрових чисел. Усні обчислення на основі нумерації багатоцифрових чисел. Письмове додавання і віднімання багатоцифрових чисел.

Тема 9. Методика навчання молодших школярів арифметичним діям множення та ділення, формування у них обчислювальних умінь і навичок

Методика навчання табличного множення та ділення. Методика навчання позатабличного множення та ділення. Методика навчання письмового множення та ділення в межах 1000. Навчання множення та ділення багатоцифрових чисел.

Тема 10. Вивчення алгебраїчного та геометричного матеріалу в початковому курсі математики

Математичні вирази, їх характеристика. Дії з числовими виразами. Рівності (числові, рівняння, формули), нерівності (числові та зі змінною). Формування уявлення про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Поняття про геометричні фігури та геометричні тіла, їх елементи, істотні ознаки.

Тема 11. Поняття величини. Методика вивчення величин та їх вимірювання

Основні величини в курсі математики початкової школи (довжина, маса, місткість, час, швидкість). Методика вивчення величин, їх вимірювання та порівняння. Навчальна діяльність, пов'язана із вимірюванням та обчисленням геометричних величин (периметру та площі).

Тема 12. Методика ознайомлення з темою «Раціональні числа. Частини. Дроби.»

Раціональні числа. Ціле. Ознайомлення з частинами. Поділ цілого на частини. Ознайомлення з дробами. Операції з дробами

Тема 13. Загальні питання методики навчання розв'язування сюжетних задач. Методика навчання розв'язування простих сюжетних арифметичних задач

Роль і місце задач в початковому курсі математики. Функції сюжетних задач. Складові процесу розв'язування задач. Культура запису розв'язування задач. Поняття простих задач. Види простих задач. Формування навичок розв'язувати прості задачі.

Тема 14. Методика навчання розв'язування складених арифметичних задач

Поняття складених задач. Види складених задач і процес їх розв'язування. Особливості роботи над складеними типовими задачами. Розвиток умінь учнів розв'язувати складені задачі.

Тема 15. Інтерактивні технології в освітньому процесі: переваги та виклики. Основні етапи розв'язування задачі з використанням комп'ютера

Переваги інтерактивних технологій. Виклики інтерактивних технологій. Основні етапи розв'язування задачі з використанням комп'ютера. Планування алгоритму. Освітні функції.

Тема 16. Застосування комп'ютерних програм на уроках математики та методика їх використання

Роль комп'ютерних програм у навчанні математики. Методика використання. Застосування в різних темах. Переваги використання комп'ютерних програм. Виклики.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Методика навчання грамоти

(розділ)

Тема 1. Наукові основи методики навчання української мови та її місце серед інших наук

Наукові основи методики навчання української мови в контексті Нової української школи.

Предмет і завдання курсу методики навчання української мови в початковій школі. Зв'язок її з іншими науками.

Основні розділи курсу методики навчання української мови в початковій школі.

Тема 2. Основні методи, прийоми та види робіт з навчання грамоти

Лінгвістичні і психологічні основи методики навчання грамоти. Психофізіологічна характеристика процесів читання та письма.

Педагогічні вимоги до процесу навчання грамоти з урахуванням вікових особливостей.

Історико-критичний огляд методів навчання грамоти. Характеристика сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти.

Тема 3. Три періоди навчання грамоти, їх етапи, основні завдання кожного з них

Добуквений, буквений, післябуквений періоди навчання грамоти. Основні навчально-виховні завдання кожного періоду. Методика розвитку усного мовлення і мислення учнів. Навчання письма під час буквеного періоду навчання грамоти. Види мовленнєвої діяльності в буквений період навчання грамоти, словникові та словниково-логічні вправи. Прийоми й пояснення нових слів.

Структура й методика уроків письма в період навчання грамоти. Організація та завдання позакласного читання в період навчання грамоти.

Методика навчання літературного читання

(розділ)

Тема 1. Мета і завдання навчання читання у початковій школі

Мета і завдання навчання читання у сучасних освітніх програмах початкової школи формування читацької компетентності, розвиток мовлення, критичного мислення, емоційного інтелекту.

Принципи визначення змісту читання у початковій школі: тематично-жанровий, естетичний, літературознавчий, комунікативно-літературний.

Основні змістові лінії курсу «Читання» у Типових освітніх програмах (НУШ)

Особливості програм з навчання читання у початковій школі за різними типовими освітніми програмами (НУШ):

Загальна характеристика підходів до навчання читання у програмах (Шиян, Савченко, ОППЗО тощо).

Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів з літературного читання.

Тема 2. Читання як вид мовленнєвої діяльності

Психофізіологічні механізми читання. Види та форми читання, специфіка їх застосування на уроці. Способи читання та умови успішного формування способів читання.

Навичка читання. Якості повноцінного читання учнів, їхня взаємозумовленість. Прийоми розвитку й удосконалення читацьких умінь та навичок.

Орфоепічна робота на уроках читання. Розвиток мовлення на уроках літературного читання.

Диференційоване навчання на уроках читання.

Тема 3. Завдання уроків літературного читання. Основні етапи процесу роботи над художнім твором

Урок як основна форма освітнього процесу з літературного читання. Основні вимоги до сучасного уроку літературного читання. Типи уроків класного читання у початковій школі.

Завдання уроків літературного читання: пізнавально-інформаційні, навчальні, розвивальні, виховні.

Психологічні особливості сприймання художнього твору.

Закон триступневого сприймання художнього твору – від загального до конкретного: «первинний синтез», «аналіз», «вторинний синтез».

Методика роботи над художніми оповіданнями.

Тема 4. Особливості аналізу творів різних родів і жанрів

Особливості аналізу художнього твору.

Прийоми аналізу художнього твору. Літературно-методичний аналіз тексту. Види аналізу художнього твору.

Особливості опрацювання казки, байки, віршів. Методика опрацювання науково-пізнавальних статей та нарисів. Особливості роботи над загадкою, прислів'ям, скоромовкою.

Творчі роботи на основі прочитаних творів.

Тема 5. Методика проведення узагальнюючих уроків читання

Структура узагальнюючих уроків читання. Види робіт на узагальнюючих уроках. Розвиток мовлення та мислення учнів на узагальнюючих уроках. Навести приклад виду роботи на вибір.

Тема 6. Організація позакласного читання

Позакласне читання як розділ навчання читання.

Завдання та організація позакласного читання в початковій школі. Форми керівництва позакласним читанням учнів початкової школи.

Етапи формування читацької самостійності школярів, їх особливості. Структура і методика уроків позакласного читання на кожному з цих етапів.

Методика розвитку зв'язного мовлення учнів

(розділ)

Тема 1. Завдання та шляхи розвитку мовлення молодших школярів

Загальне поняття про зв'язне мовлення. Основні напрями роботи з розвитку мовлення.

Одиниці зв'язного мовлення: розгорнута усна відповідь, розповідь, переказ, твір.

Основні методи та прийоми формування в учнів уявлення про мову і мовлення.

Методика формування в молодших школярів елементарних уявлень про стилі мовлення: художній, науковий, діловий. Методика формування в молодших школярів елементарних уявлень про ділові папери.

Тема 2. Зв'язне мовлення та завдання його розвитку; усний та письмовий переказ

Завдання розвитку усного мовлення. Методика розвитку діалогічного мовлення. Види вправ на побудову діалогів. Завдання та методика розвитку усного монологічного мовлення.

Переказ – одна із складових частин системи розвитку мовлення молодших школярів. Класифікація переказів.

Методика поетапної підготовки до складання творів різних видів. Норми оцінювання переказів навчального характеру.

Тема 3. Методика роботи над словом

Значення і завдання словникової роботи в початкових класах. Джерела збагачення словникового запасу учнів. Прийоми розкриття лексичного значення слів.

Система роботи над синонімами, антонімами, багатозначністю, прямим і переносним значенням слів. Види вправ для їх усвідомлення. Елементи фразеології в навчанні української мови.

Прийоми попередження лексичних помилок у процесі підготовчої

роботи.

Тема 4. Синтаксична робота в системі розвитку мовлення учнів

Синтаксичні вправи в системі роботи з розвитку мовлення учнів. Методика удосконалення умінь учнів будувати речення залежно від мети та ситуації спілкування.

Робота над реченням у процесі удосконалення самостійно написаного тексту.

Стилістичні помилки у побудові речень та шляхи їх подолання.

Тема 5. Текст, його структура. Побудова текстів, їх аналіз, редагування

Методика формування в учнів уявлення про текст. Ознайомлення з типами текстів. Тема тексту, його основна думка, заголовок; будова тексту.

Засоби зв'язку речень у тексті; залежність вибору мовних засобів від ситуації мовлення.

Тема 6. Твори, їх класифікація та методика проведення в початковій школі

Твір – складова частина системи розвитку зв'язного мовлення. Класифікація творів за різними основами.

Методика підготовки учнів до написання твору. Типи помилок в учнівських творах та шляхи їх подолання. Методика аналізу та перевірки учнівських творів.

Методика вивчення елементів фонетики, словотвору, граматики, орфографії

(розділ)

Тема 1. Лінгвістична основа навчання молодших школярів української мови у взаємозв'язку всіх мовних рівнів

Зміст і структура курсу української мови в початковій школі. Лінгводидактичні та психолого-педагогічні принципи навчання рідної мови.

Сучасні методи та прийоми вивчення мови в початковій школі. Класифікація методів навчання:

Вправи як метод, що забезпечує осмислення мовних знань учнями початкової школи. Види вправ з української мови для молодших школярів.

Типи, структура та методика уроків української мови в початковій школі. Сучасні вимоги до уроків мови.

Тема 2. Засвоєння елементів фонетики у тісному зв'язку з орфоенією та графікою

Система фонетичних понять у початковому курсі української мови.

Формування у молодших школярів поняття про систему голосних та приголосних звуків української мови.

Методика формування в учнів орфоепічних навичок на основі знань з фонетики і графіки. Види вправ з фонетики, орфоепії, їх значення та методика проведення.

Методика проведення повного та часткового звукового та звуко-буквеного аналізів у початковій школі.

Тема 3. Система вивчення морфемної будови слова

Завдання та етапи вивчення морфемної будови слова.

Система у вивченні морфемної будови слова на уроках української мови.

Пропедевтика вивчення елементів словотвору: види словотворчих вправ, методика їх проведення.

Методика часткового і повного морфемного розбору слів.

Тема 4. Методика вивчення частин мови

Формування в учнів молодшого шкільного віку уявлень про частини мови на основі встановлення граматичних ознак та синтаксичної ролі.

Методичні основи формування граматичних понять.

Грамматичні вправи, їхнє значення у засвоєнні граматичних знань та формуванні граматичних умінь.

Методика вивчення частин мови. Система роботи над: іменником, прикметником, дієсловом, методика ознайомлення із займенником, прислівником, числівником, прийменником.

Методика часткового і повного морфологічного розбору (за частинами мови).

Тема 5. Методика роботи над елементами синтаксису та пунктуації

Значення знань із синтаксису в початковій школі. Методика розкриття синтаксичних понять.

Робота над встановленням смислового та граматичного зв'язку між словами в реченні.

Система роботи над елементами пунктуації української мови.

Види синтаксичних і пунктуаційних вправ.

Методика синтаксичного і пунктуаційного розборів у початковій школі.

Тема 6. Умови формування орфографічної навички

Орфоепічна вимова – важливий засіб орфографічної навички. Природа орфографічної навички. Сучасні погляди на процес оволодіння орфографічними навичками.

Тема 7. Методика вивчення орфографії

Прийоми ознайомлення учнів з орфографічними правилами.

Види орфографічних вправ, методика їх проведення.

Диктанти, їх види, методика проведення, оцінювання. Методика опрацювання помилок, виявлених у диктантах. Облік помилок, методика роботи над їх подоланням.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ

«Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Тема 1. Теоретико-методологічні основи навчальної дисципліни «Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» та інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі

Предмет, мета і завдання «Методики навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»», її зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Загальна характеристика курсу «Я досліджую світ» та його місце у Державному стандарті початкової освіти. Методологічні підходи та принципи проектування змісту інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Тема 2. Реалізація компетентнісного підходу в контексті вивчення курсу «Я досліджую світ»

Компетентнісний підхід – нова модель освіти в Україні. Освітні компетентності (предметні, міжпредметні, ключові) як інтегральні характеристики якості підготовки учнів. Компетентнісний потенціал інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі.

Тема 3. Інтегрований підхід до вивчення курсу «Я досліджую світ» у початковій школі

Сутність інтегрованого навчання, особливості його реалізації у початковій школі. Наскрізні змістові лінії (НЗЛ) як соціально значущі надпредметні теми, їх роль у формуванні в молодших школярів загальних уявлень про довкілля. Інтеграція змісту освітніх галузей через реалізацію універсальних змістових ліній.

Тема 4. Загальні психолого-педагогічні основи формування уявлень та наукових понять в учнів початкової школи на уроках «Я досліджую світ»

Категорії «відчуття», «сприймання», «уявлення» в контексті формування понять.. Загальна характеристика понять. Вікові особливості молодших школярів щодо формування уявлень та наукових понять. Методика формування уявлень та наукових понять в учнів початкової школи у процесі освоєння змісту інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Тема 5. Методи та прийоми навчання інтегрованого курсу «Я

досліджую світ»

Загальне поняття про метод, його структуру. Класифікація методів навчання. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Методи організації і здійснення навчальних дій та операцій. Методи контролю і самоконтролю. Методи згортання інформації при вивченні інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Вибір оптимальних методів і прийомів навчання.

Тема 6. Засоби навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Загально-дидактичні аспекти використання засобів навчання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Вербальні засоби навчання. Вербальні засоби навчання. Наочні засоби навчання. Технічні засоби навчання. Допоміжні засоби навчання. Добір та комплексне використання засобів навчання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Основні тенденції розвитку засобів навчання.

Тема 7. Система організаційних форм навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі

Організаційні форми навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Урок – основна форма організації навчання. Основні типи уроків з інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Підготовка вчителя до уроку інтегрованого курсу «Я досліджую світ». Самоаналіз уроку. Позаурочна діяльність. Позакласна робота.

Тема 8. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів у процесі вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Сутнісні характеристики контролю навчальної діяльності учнів у початковій школі. Формувальне та підсумкове оцінювання навчальних досягнень молодших школярів. Особливості оцінювання та обліку результатів навчання учнів 1-го, 2-го, 3-го та 4-го класів у процесі вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ».

Тема 9. Реалізація НЗЛ у процесі вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

Методика вивчення понятійного апарату контенту «Людина як біологічна та суспільна істота». Методичні особливості формування понятійного апарату контенту «Довкілля та діяльність людини в ньому». Реалізація НЗЛ при вивченні понятійного апарату контенту «Рідний край». Методика вивчення понятійного апарату контенту «Україна: географічні, суспільно-історичні, державні аспекти». Методичні особливості формування понятійного апарату контенту «Людина на планеті Земля». Реалізація НЗЛ при вивченні понятійного апарату контенту «Глобальні проблеми сучасності».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Педагогіка

а) основна:

1. Бондар В. І. Дидактика : підручник. Київ : Либідь, 2005. 264 с.
2. Галузяк В. М., Сметанський М. І., Шахов В. І. Педагогіка Текст : рек. МОН України як навч. посібник для студ. вищихпед. навч. Вінниця: Державна картографічна фабрика, 2007. 399 с.
3. Гордіюк Н. Перлини досвіду. Збірник методичних знахідок учителів початкових класів / Упор. Тернопіль: Мандрівець 2007. 112с.
4. Коберник О. М, Гагарін М. І. Менеджмент в освіті: навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий, 2011. 2 вид. 277 с.
5. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка : підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання-Прес, 2004. 445 с.
6. Мазоха Д. С., Опаначенко Д. С. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 232 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка. Навчальний посібник. Київ : Академія. 2009. 560 с.

б) додаткова:

1. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / авт.-уклад. : О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002.
2. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання: навчальний посібник. Харків, 2002 174 с.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки: проект. *Вища школа*. 2013. № 2. 86 с.
4. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології : інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ : Видавничий дім «Слово», 2006.
5. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : Науково-методичний посібник. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ : Генеза, 2002. 368 с.
7. Сухомлинський В. О. Твори в 5 т. Київ : Рад. школа, 1978.
8. Щербань П. М. Прикладна педагогіка : навчально-методичний посібник для студ. пед. навч. закладів. Київ : Вища школа, 2002. 215 с.

Методика навчання української мови

а) основна:

1. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Наумчук М.М. Методика викладання

української мови: Навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів. - Тернопіль: Астон, 2008. - 287 с.

2. Українська мова з методикою навчання в початкових класах. Інтегрований курс / За ред А. П. Каніщенко. Київ : Промінь, 2003.

3. Методика викладання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник / За ред. М. С. Вашуленка. Київ : Література ЛТД, 2010. 364 с.

б) додаткова:

1. Джежелей О. Диференційований підхід до формування навички читання у чотирирічній початковій школі. *Початкова школа*. 2002. № 4.

2. Варзацька Л. О., Шевченко Л. М. Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів: Посіб. для вчителів, студ. пед. ін-тів та учнів пед. уч-щ. Житомир, 1995. 127 с.

3. Савченко О. Я. Сучасний урок у початковій школі. Київ : Магістр-S, 1997. 256 с.

4. Типова освітня програма початкової освіти. 1-2 класи
URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-1-4-klasiv> (дата звернення: 19.10.2019 р.)

5. Типова освітня програма початкової освіти. 3-4 класи
URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-1-4-klasiv> (дата звернення: 19.10.2019 р.)

Методика навчання математики

1. Богданович М. В. Методика вивчення нумерації і арифметичних дій в початковій школі. Навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1991. 208 с.

2. Богданович М. В., Козак М. В., Король Я. А. Методика викладання математики в початкових класах: навч. посіб. 3-є вид., перероб. і доп. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. 336 с.

3. Богданович М. В., Будна М. О., Лищенко Г. П. Урок математики в початковій школі: навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. 208 с.

4. Богданович М. В. Методика навчання учнів розв'язувати текстові задачі. –3-тє вид. Київ : Вища школа, 1990. 181 с.

5. Коваль Л. В., Скворцова С. О. Методика навчання математики: теорія і практика: Підручник для студентів за спеціальністю 6.010100 «Початкове навчання», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» 2-ге вид., допов. і переробл. Харків : ЧП «Принт-Лідер», 2011. 414 с.

6. Комар О. А. Теорія і практика застосування інтерактивної технології

на уроках математики: Навчально-методичний посібник. Умань : ПП Жовтий, 2009. 75с.

7. Король Я. А. Практикум з методики викладання математики впочаткових класах. Тернопіль : Мандрівець, 1998. 136 с.

8. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. 1-2 класи URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> (дата звернення: 19.10.2019 р.)

9. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. 3-4 класи URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf> (дата звернення: 19.10.2019 р.)

10. Типова освітня програма початкової освіти. 1-2 класи URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-1-4-klasiv> (дата звернення: 19.10.2019 р.)

11. Типова освітня програма початкової освіти. 3-4 класи URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-1-4-klasiv> (дата звернення: 19.10.2019 р.)

12. Савченко О. Я. Сучасний урок у початковій школі. Київ : Магістр-S, 1997. 256 с.

13. Скворцова С. О. Методична система навчання розв'язування сюжетних задач учнів початкових класів: Монографія. Одеса : Астропринт, 2006. 696 с.

Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ»

1. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 256 с.

2. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н., Хитра З. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 240 с. URL: <http://surl.li/nejbvm> (дата звернення: 12.06.2024).

3. Державний стандарт початкової освіти : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 року № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 року № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-п#Text> (дата звернення: 12.07.2024).

4. Дячук П. В. Цікаве природознавство у початковій школі. Умань : Візаві, 2019. 282 с.

5. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування

загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р URL:https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/(дата звернення: 16.03.2024).

6. Кукалець М. В. Методика викладання природознавства у початковій школі : навчально-методичний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання студентів спеціальності «Початкова освіта». Львів : Новий світ-2000, 2023. 222 с.

7. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» : навчально-методичний посібник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: Т. Я. Грітченко, О. В. Лоюк. Умань : Візаві, 2021. 583 с.

8. Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» : практико-орієнтований модуль / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: Т. Я. Грітченко, О. В. Лоюк. Умань : ВПЦ «Візаві», 2023. 201 с.

9. Методика навчання освітньої галузі «Природознавство»: навчально-методичний посібник / автор та укладач Т. Я. Грітченко. Умань : ВПЦ «Візаві», 2015. 291 с.

10. Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство» : навчально-методичний посібник / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. О. В. Лоюк. Умань : Візаві, 2021. 237 с.

11. Тимофєєва І. Б. Методика викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь) : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта. Маріуполь : МДУ, 2022. 124 с. URL: <http://surl.li/ezafcb> (дата звернення: 12.06.2024).

12. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я., 1–2 клас : затверджено наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України» від 12.08.2022 року № 743-22). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya_prohrama.1-4/Typova.o_svitnya.prohrama.1-2.Savchenko.pdf (дата звернення: 08.08.2024).

13. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я., 3–4 клас : затверджено наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України» від 12.08.2022

року № 743-22). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf> (дата звернення: 08.08.2024).

14. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б, 1–2 клас : затверджено наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України» від 12.08.2022 року № 743-22). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.1-2.Shyuan.pdf> (дата звернення: 08.08.2024).

15. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б, 3–4 клас : затверджено наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2 та 3-4 класів закладів загальної середньої освіти та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України» від 12.08.2022 року № 743-22). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf> (дата звернення: 08.08.2024).